

DÜNYADA VE TÜRKİYE'DE ALTIN PİYASASI

İktisadi Araştırmalar Bölümü

Haziran 2013

Ahmet Aşarkaya
Uzman Yardımcısı

I. GİRİŞ

Küresel krizin ardından geçen süreye rağmen global ekonomik aktivite halen zayıf bir seyir izlemektedir. Küresel büyüme büyük ölçüde gelişmekte olan ülkeler öncülüğünde devam ederken, gelişmiş ekonomilerde özellikle kamu maliyesine ilişkin sorunlar ekonomik aktivitenin arzu edilenden uzak bir görünüm sergilemesine neden olmaktadır. Bu çerçevede, dünya genelinde merkez bankaları ülkelerindeki ekonomik toparlanmaya destek olmak amacıyla para politikası araçlarını genişletici yönde etkin bir şekilde kullanmaktadır.

Öte yandan, dünya genelinde ekonomiyi destekleme amacıyla merkez bankaları başta olmak üzere otoritelerin aldığı tüm önlemlere rağmen global ekonomide arzu edilen olumlu performans henüz gözlenmemektedir. Nitekim, Uluslararası Para Fonu (IMF) tarafından 16 Nisan 2013'te açıklanan Dünya Ekonomik Görünüm Raporu'na göre, dünya genelinde devam etmesi beklenen gevşek para politikası uygulamaları ile gelişmiş ekonomilerde mevcut sorunların çözümüne yönelik adımların hız kazanmasına rağmen küresel ekonomik aktivitenin 2013 yılında da 2012 yılındaki performansına paralel bir seyir izleyeceği tahmin edilmektedir.

Belirsizliklerin hakim olduğu böyle bir global ekonomik ortam, bir yatırım ve değer saklama aracı olarak altının cazibesinin de artmasına neden olmaktadır. Bu çalışmada, dünyada ve Türkiye'de altın piyasasında son dönemde kaydedilen gelişmelerin incelenmesi amaçlanmaktadır.

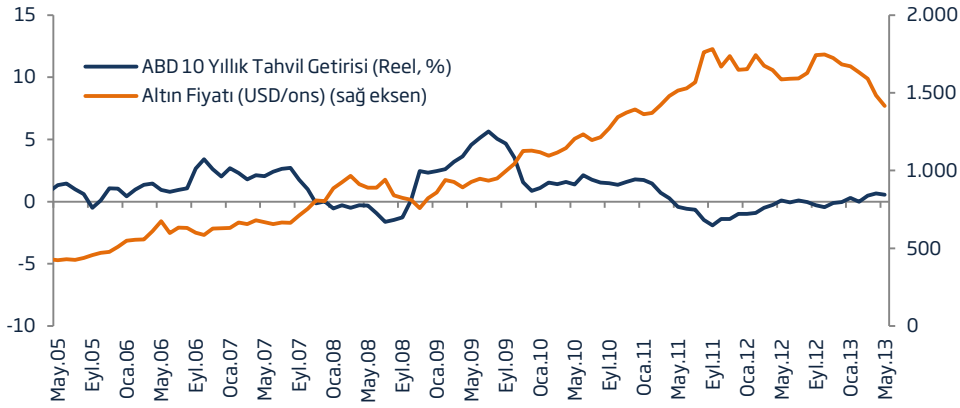
II. DÜNYADA ALTIN PİYASASI

Tarih boyunca dünya genelinde para birimi ve yatırım aracı olarak kullanılan altın, 1980'li yıllardan itibaren finansal piyasaların hızlı gelişimi paralelinde yatırım aracı olma özelliğini nispeten kaybetmiştir. Ancak, özellikle küresel krizle birlikte güvenli liman özelliğini yeniden kazanan altının fiyatına ilişkin uzun vadeli yükseliş beklentisi son yıllarda altının portföylerdeki ağırlığını artırmıştır. 2008 yılının son çeyreğiyle birlikte yükselişi hız kazanan altın fiyatları, altının yatırım aracı olarak kullanılma oranını hızla artırmıştır. 2012 yılında ise, küresel büyümeye ilişkin endişelerin bir ölçüde azalması paralelinde yatırımcıların altına olan talebi bir miktar gerilemiş ve altın fiyatlarındaki artış büyük ölçüde hız kesmiştir.

Altın Fiyatları

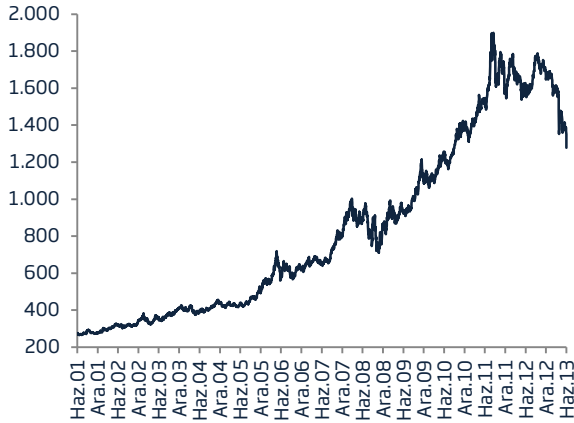
1980'li yıllarla birlikte finansal piyasaların hızlı gelişimi paralelinde yatırım tercihi olarak geri planda kalan altın, 2000'li yılların başına kadar dalgalı ancak nispeten yatay bir seyir izlemiştir. 2001 yılının sonlarına doğru yükselişe geçen altın fiyatları küresel krizle birlikte daha da ivmelenerek 2011 yılının ortalarına kadar yükselişini sürdürmüştür. Bu dönemde, dünya genelinde uygulanan genişleyici para politikaları paralelinde düşük reel faiz ortamı da altın fiyatlarını yukarı yönlü desteklemiştir. Ağustos 2011'de 1.900 USD/ons seviyesine kadar yükselen altın fiyatları, bu tarihten sonra krizde en kötü dönemlerin geride kalmış olduğuna ilişkin güçlenen değerlendirmeler yanında 2013 yılı ile birlikte merkez bankalarının ekonomileri desteklemek adına başlatmış oldukları varlık alım programlarını sonlandırabileceği endişeleri paralelinde dalgalı bir seyir izlemiştir.

Grafik 1: Reel Faiz ve Altın Fiyatı İlişkisi

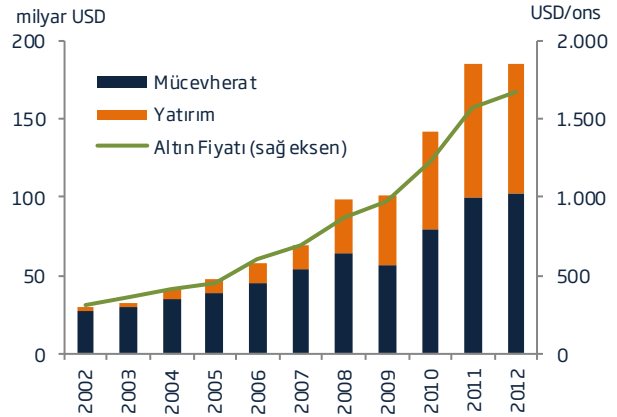

2012'nin son çeyreğine kadar nispeten aşağı yönlü ancak dalgalı seyrini sürdüren altın fiyatları, bu tarihten itibaren gerileme sürecine girmiştir. Altın fiyatlarında son aylarda görülen gerileme eğilimi Nisan ayında hız kazanmıştır. Bu gelişmede, Fed'in tahvil alım programını daraltacağına yönelik endişelerin artış göstermesinin yanı sıra sorun yaşayan ülkelerin altın rezervlerini satabileceği yönündeki haberlerin gündeme gelmesi de etkili olmuştur.

Grafik 2: Altın Fiyatı (USD/ons)

Grafik 3: Altın Talebi ve Altın Fiyatı

Önümüzdeki dönemde altın fiyatlarının seyrine ilişkin birçok senaryo dile getirilmektedir. Başta Rusya ve Çin merkez bankaları olmak üzere birçok merkez bankasının uzun vadeli altın alım programı uyguluyor olmasının, yatırımcı talebi düşük olsa dahi, altın fiyatlarının ciddi şekilde gerilemesine izin vermeyeceği belirtilmektedir. Öte yandan, ekonomilerde iyileşme işaretlerinin görülmeye başlamasıyla birlikte likidite koşullarının sıkılaşacağı, Dolar'a olan talebin artacağı ve Dolar'ın değer kazanacağı, buna bağlı olarak da altın fiyatlarının gerileyeceği düşünülmektedir. Bununla birlikte, Euro Alanı borç sorunu bir çözüme ulaşmadan ve küresel kriz sonrası ekonomiler dengeye oturmadan altının seyrine ilişkin uzun vadeli tutarlı tahminlerde bulunmak mümkün gözükmemektedir.

Altın talebi

Dünya genelinde altın talebi 2012 yılında miktar bazında %4 oranında gerilerken, altın fiyatlarındaki yükseliş eğiliminin etkisiyle değer bazında tarihi zirvesi olan 236,4 milyar USD'ye yükselmiştir.

2012 yılında tüketici bazında talebin en yüksek düzeyde gerçekleştiği ilk 5 ülke; Hindistan, Çin, ABD, Türkiye ve Almanya olarak sıralanmaktadır.

2012'nin ilk yarısında Hindistan'da altın ithalatına uygulanan verginin ülkedeki cari işlemler açığıyla mücadele amacıyla artırılması bu ülkenin altın talebini olumsuz etkilerken, yılın ikinci yarısında ülkede tüketici güveninin artması paralelinde talepte toparlanma görülmüştür. Cari açık sorununun 2013 yılında da devam edeceği ve vergilerin daha da yükselebileceği öngörüsüyle altın talebinin öne çekilmesi, 2012'nin ikinci yarısında talep koşullarının iyileşmesini sağlamıştır.

Altına olan talebin orta vadede yukarı yönlü olacağı beklentileri dikkat çekerken, dünyanın en büyük altın pazarı konumunda olan Hindistan'ın cari açıkla mücadele kapsamında altın ithalatına uyguladığı vergiyi daha da artıracığı öngörüsü, altın talebinin kısa vadede gerileyebileceği görüşünü öne çıkarmaktadır. Öte yandan, dış ticaret fazlası veren Çin ve Rusya gibi ülkelerin merkez bankalarının rezervlerindeki altın oranını artırma çalışmalarının önümüzdeki dönemde de devam etmesi beklenmektedir.

Tablo 1: Dünya Altın Talebi (ton)

	2010	2011	2012	% Değişim	
				2011/2010	2012/2011
Mücevherat	2.017,0	1.972,1	1.908,1	-2,2	-3,2
Teknoloji	465,6	452,9	428,3	-2,7	-5,4
Elektronik	326,0	319,9	302,7	-1,9	-5,4
Diğer Endüstri	90,9	89,6	85,7	-1,4	-4,4
Dişçilik	48,7	43,4	39,9	-10,9	-8,1
Yatırım	1.587,6	1.700,4	1.534,6	7,1	-9,8
Merkez Bankaları	77,3	456,8	534,6	490,9	17,0
Toplam	4.147,5	4.582,2	4.405,6	10,5	-3,9
Ortalama Altın Fiyatı (USD/ons)	1.226,5	1.571,8	1.668,1	28,2	6,1

Kaynak: Dünya Altın Konseyi, Reuters

Altının kullanıldığı sektörler

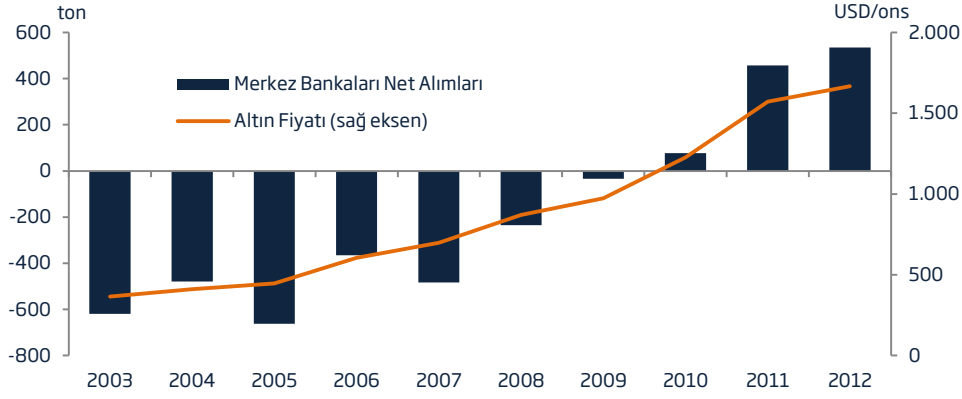
Son yıllarda altın talebinin kaynakları açısından da global bazda bir değişim gözlenmektedir. Mücevher sektörü kaynaklı altın talebi, küresel ekonomik gelişmelerden ve altın fiyatlarındaki değişimlerden, talep yaratan diğer sektörlerle göre daha az etkilenmektedir. Bununla birlikte, son 5 yıllık dönemde altın talebinin ortalama bazda %49'u mücevher sektöründen kaynaklanmaktayken, bu oran 2012 yılında %43 düzeyinde gerçekleşmiştir. 2012 yılında mücevher sektörünün altın talebi ton bazında %3,2 oranında gerilerken, değer bazında ise, altın fiyatlarının 2012 ortalamasında daha yüksek seviyelerde seyretmesi paralelinde %2,8 yükselmiştir. Mücevher sektörünün payının ton bazında gerilemesinde son 5 yıllık dönemde ortalama bazda %4 seviyelerinde seyreden merkez bankalarının toplam altın talebindeki payının 2012 yılında hızlı bir artış kaydederek %12'ye yükselmesi etkili olmuştur. 2012 yılında global altın talebinde sanayi sektörünün payı %10, yatırımcıların payı ise %35 seviyesinde gerçekleşmiştir.

Teknoloji alanında 2012 yılında 428,2 ton altın kullanılmıştır. Hâlihazırda teknoloji alanında kullanımı oldukça kısıtlı olan altının önümüzdeki dönemde kullanımının yaygınlaşması beklenmektedir. Altının yakıtlarda performans artırıcı olarak kullanılmasına yönelik birçok çalışma yapılmaktayken, nanoteknoloji alanındaki gelişiminin de altının kullanım alanını yaygınlaştırması beklenmektedir.

Merkez bankaları

Altın fiyatlarında yaşanan yükseliş paralelinde merkez bankalarının altına olan talebi 2010 yılı ile birlikte artmaya başlamış, bu artış 2012 yılında da hız kesmemiştir. 2012 yılında merkez bankalarının toplam altın alımları 534,6 tonla 1964 yılından bu yana en yüksek seviyesine ulaşmıştır. Latin Amerika ülkeleri bu dönemde rezervlerinde bulunan altın oranını önemli ölçüde artırırken, uzun dönemli altın alım programı uygulayan Rusya Merkez Bankası'nın alımları da devam etmiş ve söz konusu ülke yaklaşık 75 tonluk net alım gerçekleştirmiştir.

Grafik 4: Merkez Bankalarının Altın Talebi (ton) ve Altın Fiyatı (USD/ons)

Son yıllarda Dolar'ın küresel rezerv para birimi olma özelliğini yitirmeye başlaması ve Rusya ile Çin başta olmak üzere dış ticaret fazlası veren ülkelerin küresel rezerv para birimi olarak Dolar'a güvenmemeleri, merkez bankalarını altın rezervlerini artırmaya yönelten diğer bir etmen olmuştur.

Tablo 2: Seçilmiş Merkez Bankaları Altın Rezervleri (Haziran 2013)

	Altın Rezervi (Ton)	Toplam Rezerv içindeki Pay (%)		Altın Rezervi (Ton)	Toplam Rezerv içindeki Pay (%)
ABD	8.133,5	73,9	Hindistan	557,7	8,8
Almanya	3.391,3	70,6	Avrupa Merkez Bankası	502,1	31,1
IMF	2.814,0	-	Türkiye	427,1	15,1
İtalya	2.451,8	69,5	Tayvan	423,6	4,9
Fransa	2.435,4	68,8	Portekiz	382,5	87,6
Çin	1.054,1	1,4	Venezuela	365,8	70,1
İsviçre	1.040,1	9,5	Suudi Arabistan	322,9	2,3
Rusya	990,0	8,8	Birleşik Krallık	310,3	14,1
Japonya	765,2	2,9	Lübnan	286,8	26,6
Hollanda	612,5	56,9	İspanya	281,6	26,9
Dünya	31.793,9	-			
Euro Alanı*	10.783,4	60,9			

Kaynak: Dünya Altın Konseyi

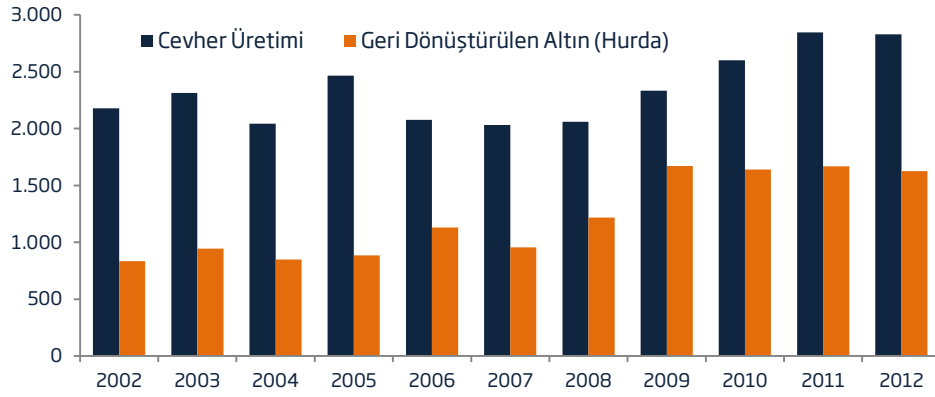
* Avrupa Merkez Bankası dâhil.

Altın arzı ve madenciliği

Dünyada toplam altın arzı 2012 yılında %1,4 oranında gerileyerek 4.453 ton olarak gerçekleşmiştir. Son yıllarda altın fiyatlarındaki artışın hız kazanmasıyla birlikte yükselişe geçen cevher üretimi, 4 yılın ardından ilk kez 2012'de gerilerken, geri dönüştürülen hurda altında son 4 yıldaki eğilim değişmemiştir. Altın ithalatının önüne geçmeye çalışan Hindistan'da talebi karşılamak adına altın geri dönüşümünün önümüzdeki dönemde de artması beklenmektedir. Buna ek olarak Çin ve Türkiye'nin de hurda altın arzını artırmaya yönelik çalışmaları neticesinde, geri dönüştürülen altın arzının önceki yılki seviyesini koruduğu görülmektedir. Öte yandan, dünyanın en önemli altın pazarı konumunda olan Hindistan'da altın geri dönüşümünün 2012 yılında ikiye katlanması dikkat çekmektedir.

2012 yılında gerçekleşen arzın 2.848 tonu altın madenciliği tarafından karşılanmıştır. Altın madenciliğinin 2012 yılında %0,7 oranında gerilemesine karşın yıllardır devam eden dengeli seyrini sürdürdüğü görülmektedir. 2012 yılında 370 ton altın üretimiyle Çin ilk sırada yer alırken, 250 ton ile Avustralya ikinci ve 230 ton ile ABD üçüncü olarak sıralanmıştır.

Grafik 5: Altın Cevheri Üretimi ve Geri Dönüştürülen Hurda Altın (Ton)

Antarktika dışında tüm kıtalarda altın madenciliği faaliyeti devam ederken, 70'li yıllara kadar dünyada çıkarılan altın madenin %70'inde fazlası Güney Afrika'da çıkarılmıştır. Son dönemde altın madenciliği birçok ülkede aktif olarak gerçekleştirilmektedir. Bu alanda önemli atılım gerçekleştiren Çin hâlihazırda altın madenciliğinde lider ülke konumundadır. Dünyada altın madenciliğinde ilk üçün dışında kalan diğer önemli ülkeler; Rusya, Güney Afrika, Peru, Kanada, Endonezya, Özbekistan, Gana ve Meksika'dır.

Altın madenciliği yapan şirketlerin planlama için kullandıkları ortalama altın fiyatı öngörüsü 2012 yılı için 1.420 USD/ons olarak kaydedilmiştir. Buna karşın 2012 yılı ortalamasında altın fiyatı 1.668 USD/ons düzeyinde gerçekleşmiştir. Söz konusu şirketlerin orta vadede altın fiyatı beklentisi ise ortalama 1.300 USD/ons seviyelerine yaklaşmaktadır. Bu tahminler, ekonomilerde iyileşme paralelinde altın talebinin düşeceği ve altın fiyatlarının normalleşeceği görüşünü desteklemektedir.¹

III. TÜRKİYE'DE ALTIN PİYASASI

Talep

Türkiye'de de altın talebi 2012 yılında fiyatlardaki artışın hız kesmesi paralelinde bir miktar gerilemiş, ancak Türkiye, altın piyasasında önemli bir aktör olmaya devam etmiştir. Türkiye, merkez bankası hariç toplam altın talebinde 118,8 ton ile dünyada dördüncü sırada, yatırım tarafında ise 48,4 ton altın talebiyle sekizinci sırada yer almıştır. Kişi başı altın tüketiminde ise Birleşik Arap Emirlikleri ve Hong Kong'un ardından 2,3 gram altın ile üçüncü sırada bulunmaktadır.

Değer bazında bakıldığında Türkiye'nin, merkez bankasının alımları hariç, toplam altın talebinin karşılığı 6,3 milyar USD seviyesindedir. Yıllık olarak %12,3 oranında gerilemeye işaret eden bu tutarın 3,7 milyar USD'den fazlasını mücevher sektörü sağlamıştır. Mücevher sektörünün talebindeki yıllık artış %7 seviyesine yaklaşırken, yatırım için talep edilen altında %30 oranında düşüş kaydedilmiştir.

Önümüzdeki yıllarda Türkiye'de altına dayalı teminat ve tasarruf uygulamalarının çoğalacağı tahmin edilirken, altın talebinin yatırım tarafından gelecek önemli destekle artması beklenmektedir.

TCMB altın rezervi

Küresel krizle birlikte hızla yükselen altın fiyatları, kayıt dışı olan altının ekonomiye kazandırılması konusunu gündeme getirmiştir. Buna paralel olarak TCMB, Eylül 2011'de aldığı kararla bankaların bulundukları zorunlu karşılığın bir kısmının rezerv opsiyon mekanizması kapsamında standart altın cinsinden tutulabilmesine zemin hazırlamıştır. Eylül 2011'de alınan karar zorunlu karşılığın %10'una kadarlık kısmının altın cinsinden

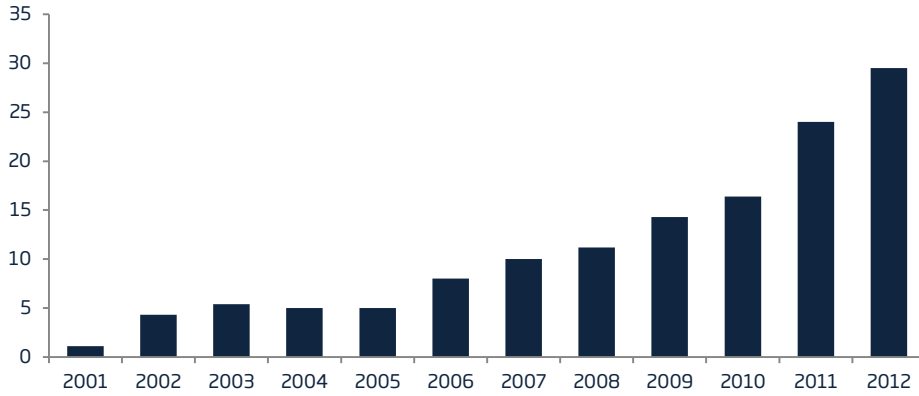
¹ 2012 Gold Price Report: Keeping up with the price of gold, PWC.

tutulabilmesine imkân tanınmıştır. Söz konusu oran kademeli olarak artırılmış olup son olarak Ağustos 2012'de %30'a çıkarılmıştır. Rezerv opsiyon mekanizmasının kullanımına ilişkin TCMB'nin açıkladığı son veriye göre, 26 Mart 2013 itibarıyla, bankalar kendilerine tanınan %30'luk imkanın %78,9'unu (23,7/30) kullanmaktadırlar. Buna paralel olarak, TCMB'de bankaların 13,2 milyar USD değerinde 261 ton altını tutulmaktadır. Söz konusu imkandan yararlanma oranı 26 Nisan 2013 itibarıyla %81,8'e (24,5/30) yükselmiştir. Dünya Altın Konseyi'nin verisine göre Haziran 2013 itibarıyla TCMB'nin altın rezervi, rezerv opsiyon mekanizması yoluyla tutulan altın da dahil edildiğinde 427 ton seviyesindedir.

Türkiye'de altın madenciliği

Türkiye'de 2001 yılında başlayan altın madenciliği ilk yılında 1,1 ton altın üretimi gerçekleştirirken, 2012 yılında altın üretimi 2011'e göre %23 oranında yükselerek 29,5 tona ulaşmıştır. Böylece, 2001-2012 yılları arasında toplam çıkarılan altın madeni 134 tonu aşmıştır. 2012 yılında üretilen 29,5 ton altın, toplam ithalatın %24,4'üne denk gelmektedir. 2001-2012 yılları arasında altın madenciliğine 2 milyar USD'nin üzerinde yatırım yapılmıştır. Bu yatırımın 630 milyon USD'si altın arama faaliyetleri, 1,4 milyar USD'si ise altının işlenmesi faaliyeti için kullanılmıştır.

Grafik 6: Türkiye Altın Madenciliği Üretimi (Ton)

Önümüzdeki iki yıllık dönemde altın üretiminin yıllık olarak 40 tonu geçeceği öngörülmektedir. Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü'nün 2010 verilerine göre işlenen altın maden yataklarındaki toplam rezerv 560 ton seviyesindedir. Ancak henüz keşfedilmemiş yataklarla birlikte toplam rezervin 6.500 ton seviyesinde olduğu ifade edilmektedir. Önümüzdeki dönemde başta Çin ve Hindistan olmak üzere birçok ülkeden Türkiye'ye altın arama faaliyeti için yatırım yapılacağı tahmin edilmektedir.

Altın stoku

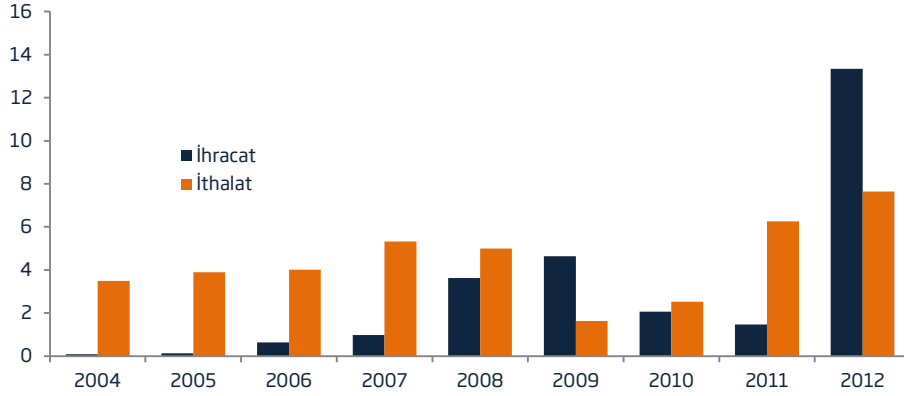
Türkiye'de yastık altında 5.000 tona yakın altın stoku olduğu iddia edilmekle birlikte bu savı destekleyecek bir çalışma bulunmamaktadır. Öte yandan, TCMB Ekim 2012'de yayımladığı bir raporda² Türkiye'de mevcut altın stokunun 2.189 ton olduğunu belirtmektedir. Ancak, raporda da ifade edildiği üzere, verilerle açıklanamayan kayıt dışılığın yüksek olmasından dolayı altın stokunun bu rakamın çok daha üzerinde olduğu tahmin edilmektedir. TCMB'nin altın stokuna ilişkin çalışmasının temel alınması durumunda Türkiye'de altın stokunun 22 Mayıs 2013 itibarıyla değeri 106 milyar USD seviyesindedir.

² Aktaş Z., Altan A., Aydın F., Bozok İ. ve Kanlı İ. B. (2012), "Türkiye'de Altın: Dış Ticaret, Cari İşlemler Dengesi ve Büyüme Üzerine Etkisi," TCMB Ekonomi Notu, No.12/29.

Dış ticaret

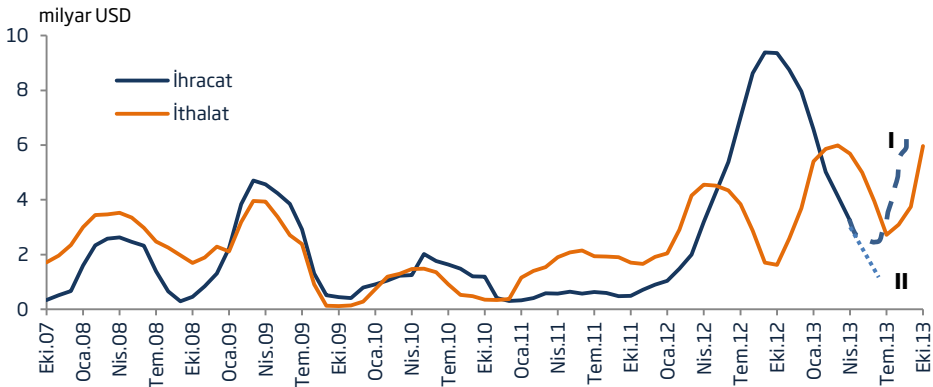
2012 yılında Türkiye'nin altın ihracatı %805 oranında artarak 13,3 milyar USD seviyesine yükselmiştir. Aynı dönemde ithalat ise %22 oranında artmış ve 7,6 milyar USD'ye ulaşmıştır. 2012 yılı içinde en çok ihracat yapılan ülke 6,5 milyar USD ile İran olurken, İran'ı sırasıyla; 4,6 milyar USD ile Birleşik Arap Emirlikleri ve 1,2 milyar USD ile İsviçre izlemiştir. En çok ihracat yapılan 3 ülke arasından İran'dan hiç ithalat yapılmazken, Birleşik Arap Emirlikleri'nden 3,1 milyar USD, İsviçre'den ise 2,6 milyar USD tutarında ithalat gerçekleştirilmiştir.

Grafik 7: Altın Dış Ticareti (milyar USD)

2013 yılının ilk dört ayında ise, altın ihracatı bir önceki yılın aynı dönemine göre %29 azalmış ve 1,83 milyar USD seviyesinde gerçekleşmiştir. Söz konusu dönemde altın ithalatı ise %316 oranında artış kaydetmiş ve 5,3 milyar USD olmuştur. Türkiye'nin 2012 yılındaki net ihracatçı görünümünün aksine bu yılın ilk dört ayında 3,4 milyar USD net altın ithalatı gerçekleştirilmiştir. Bu durum altın ihracatının 2012 yılındaki performansından uzak olacağı görüşünü desteklemekle birlikte, güçlü seyreden altın ithalatı dikkate alındığında altın ihracatının önümüzdeki dönemde izleyeceği seyir yakından takip edilmeye devam edilecektir.

Grafik 8: Altın İthalatı ve İhracatı Arasındaki İlişki* (6 aylık hareketli toplam)

*Tarih eksenini ihracat verileri ile ilişkilendirilmiş olup, ithalat verisi altı ay gecikmelidir.

I: 2012 yılındaki ihracat performansının tekrarlanması senaryosu

II: 2012 öncesi trende dönülmesi senaryosu (normalleşme)

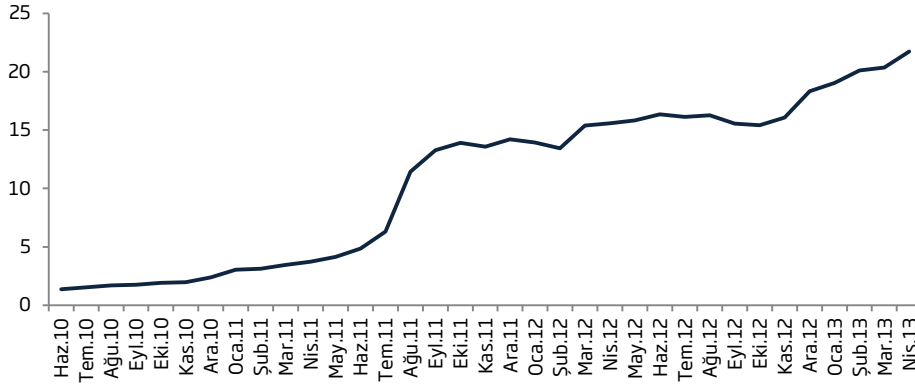
Öte yandan, İran'ın nükleer programından vazgeçmesini isteyen ABD, İran'ın altın ihracatına yönelik olarak 2012 yılı Haziran ayında yeni yaptırımlar uygulamaya başlamış, söz konusu yaptırımların bir devamı olarak da Şubat 2013'te ek yaptırımlar devreye girmiştir. Bu çerçevede, 6 Şubat 2013 tarihinde yürürlüğe giren yeni ABD yaptırımlarının ardından Türkiye'nin İran'a altın ihracatının gerilemesi beklenmektedir. Söz konusu yaptırım, enerji fiyatı karşılığında yapılan ödemeler için aynı ülkeden yalnızca gıda, ilaç ve endüstriyel ürünlerin alımına izin verirken, kıymetli maden alımına kısıtlama getirmektedir.

Altın bankacılığı

Kriz döneminde merkez bankalarının piyasaya yüksek miktarlarda likidite sunmaları, güvenli liman olma özelliği de taşıyan altının fiyatının yükselmesine neden olmuş, düşük seviyelerde tutulan faiz oranları altın fiyatlarındaki yükselişi desteklemiştir. Bu süreçte, TCMB'nin yastık altındaki altının kayıt altına alınması adına yaptığı çalışmalar, yurtdışında bankaları altın piyasasına girmeye teşvik etmiştir.

2004 yılında yayımlanan kararlar bankalara kıymetli maden mevduatı açabilmesi yetkisi verilmesine karşın, söz konusu hesapların kullanımı 2010 yılına kadar yaygınlaşmamıştır. 2010 yılı ortalarında yaygınlaşmaya başlayan kıymetli maden depo hesaplarında Haziran 2010'da 1,4 milyar TL tutarında mevduat birikirken, Nisan 2013 itibarıyla söz konusu rakam 21,7 milyar TL düzeyindedir.

Grafik 9: Kıymetli Maden Depo Hesapları (milyar TL)

Yastık altındaki altını daha etkili biçimde ekonomiye kazandırma adına bankalar, 2011 yılının ortalarında fiziki olarak altın toplama uygulamasını başlatmışlardır. İstanbul Altın Rafinerisi'nin açıklamalarına göre, 2011 yılında hanehalkından toplanan altın miktarı 1,2 ton düzeyinde kalırken, 2012 yılı sonunda toplam 13 ton altın ekonomiye kazandırılmıştır. Toplanan fiziki altın, kıymetli maden depo hesapları içinde %7'lik bir paya sahiptir.

TCMB'nin de belirttiği üzere eldeki veriler ışığında en düşük hesaplanan altın stokunun 2.189 ton seviyelerinde olduğu varsayıldığında dahi, Türkiye'de altın bankacılığının yüksek büyüme potansiyeline sahip olduğu düşünülmektedir.

Başladığı günden bu yana hızlı gelişim gösteren altın bankacılığında yeni yatırım ve finansman enstrümanlarının geliştirilmesi ve yaygınlaşması, sektörün gelişimi konusunda önem arz etmektedir. Altına yatırım iştahının önümüzdeki yıllarda da devam etmesi beklenirken, bankaların sunacağı ürün çeşitliliği, yatırımın bankalar üzerinden yapılmasını sağlayacak ve kayıt dışı altın stokunun kayıt altına alınmasına katkı sağlayacaktır.

IV. GENEL DEĞERLENDİRME VE BEKLENTİLER

Küresel kriz ve sonrasında ekonomik aktivitenin istenilen düzeye ulaşmaması merkez bankalarını genişleyici para politikası uygulamaya sevk etmiştir. Likiditenin fazla olduğu bu dönemde risk iştahının düşük olması altına olan talebin hızla artmasına ve altın fiyatlarının hızla yükselmesine neden olmuştur.

Altın fiyatlarının 2012 ortalamasında bir önceki yıla oranla yüksek seyretmesi, başta gelişmekte olan ülkeler olmak üzere, altına olan talebi değer bazında tarihi zirvesine taşımıştır. Dünya genelinde altın talebi 2012 yılında miktar bazında %4 oranında gerilerken, altın fiyatlarındaki yükseliş eğiliminin etkisiyle değer bazında tarihi zirvesi olan 236,4 milyar USD'ye yükselmiştir. 2012 yılında tüketici bazında talebin en yüksek düzeyde gerçekleştiği ilk 5 ülke; Hindistan, Çin, ABD, Türkiye ve Almanya olarak sıralanmaktadır. Türkiye, merkez

bankası hariç toplam altın talebinde 118,8 ton ile dünyada dördüncü, yatırım tarafında ise 48,4 ton ile sekizinci sırada yer almıştır. Türkiye'nin altın talebinin değer bazında karşılığı 6,3 milyar USD seviyesindedir.

2008 ve sonrası dönemde altın fiyatlarında yaşanan hızlı artış paralelinde dünya genelinde altın madenciliğine olan yatırımlar artmıştır. Bu dönemde Çin altın madenciliğine önemli düzeyde yatırım gerçekleştirirken, dünya altın üretiminde de ilk sırada yer almaktadır. Türkiye'de altın madenciliği ise 2001 yılında 1,1 ton altın ile üretime başlamış, 2012 yılında ise üretim, 29,5 ton seviyesine kadar yükselmiştir. Söz konusu yıllar arasında Türkiye'ye 2 milyar USD üzerinde yatırım yapılırken, önümüzdeki dönemde Çin ve Hindistan başta olmak üzere birçok ülkeden Türkiye'ye altın arama faaliyeti için yatırım yapılacağı düşünülmektedir.

2012 yılında Türkiye'nin ihracatında önemli paya sahip olan altın, 2013 yılının ilk çeyreğinde de yıllık bazda artışını azalma eğilimine rağmen sürdürmüştür. Bununla birlikte, altın ithalatının da artış eğilimini sürdürmesi altın ihracatının önümüzdeki dönemde de devam edeceğine ilişkin tahminleri güçlendirmektedir. İthalatın artıyor olması yüksek ihracat beklentisi oluştururken, ABD'nin İran'a yönelik yaptırımlarını artırmasının altın ihracatını olumsuz etkileyeceği ifade edilmektedir.

Kısa vadede altın fiyatlarında dalgalanmalar yaşansa da, orta vadede altın fiyatlarının yukarı yönlü seyretmesine katkıda bulunan etmenlerin varlığını sürdürmesi beklenmektedir. Sağlıklı büyüme ortamına ulaşıncaya kadar gevşek para politikalarının tüm dünyada devam etmesi beklenirken, bu durum altın fiyatlarını desteklemekte ve daha fazla yatırımcının altına yönelmesine neden olmaktadır. Orta vadede altın fiyatlarında kalıcı bir normalleşme mümkün görünmemekle birlikte, uzun vadede dünyada ekonomik aktivitede belli bir istikrar yakalandığında altın fiyatlarının daha dar bir bantta ve istikrarlı bir seyir izlemesi beklenmektedir.

YASAL UYARI

Bu rapor Bankamız uzmanları tarafından güvenilir olduğuna inanılan kamuya açık kaynaklardan elde edilen bilgiler kullanılmak suretiyle, sadece bilgilendirme amacıyla hazırlanmıştır ve hiçbir şekilde finansal enstrümanların alım veya satımı konusunda tavsiye veya finansal danışmanlık hizmeti sağlanması olarak yorumlanmamalıdır. Bu raporda yer verilen görüş ve değerlendirmeler, hiçbir şekilde Türkiye İş Bankası A.Ş.'nin kurumsal yaklaşımını yansıtmamakta olup, raporu kaleme alan uzmanların kişisel görüş ve değerlendirmeleridir. Türkiye İş Bankası A.Ş. bu raporda yer alan bilgi, görüş ve değerlendirmelerin doğru, değişmez ve eksiksiz olması konusunda herhangi bir şekilde garanti vermemektedir. Türkiye İş Bankası A.Ş. bu raporda yer alan bilgilerde herhangi bir bildirimde bulunmaksızın değişiklik yapma hakkına sahiptir. Bu rapor ve içindeki bilgilerin kullanılması nedeniyle doğrudan veya dolaylı olarak oluşacak zararlardan Türkiye İş Bankası A.Ş. hiçbir şekilde sorumluluk kabul etmemektedir.

İşbu rapor üzerinde Bankamızın telif hakkı olup, Bankamızın yazılı izni alınmaksızın herhangi bir kişi tarafından, herhangi bir amaçla, kısmen veya tamamen çoğaltılamaz, dağıtılamaz veya yayımlanamaz. Tüm haklarımız saklıdır.
